

GEOGRAFIA

Charakteristika predmetu

Učebný predmet geografia rozvíja u žiakov poznanie jedinečnosti planéty Zem. Od toho sa odvíja obsah predmetu. Žiaci pochopia význam poznania zákonitostí Zeme: Uvedomia si, že dokonalé pochopenie princípov existencie Zeme im pomôže ju využívať a chrániť. Kompetencie, ktoré žiaci prehlbujú štúdiom geografie, umožňujú im spoznávať krajinu, zákonitosti jej usporiadania, možnosti optimálneho využitia a ochrany krajiny človekom. Obsah geografie sa sústreďuje aj na väzby prírody a ľudskej spoločnosti. Vzhľadom na nárast problémov, vyplývajúcich z aktivít človeka a ich dopadu na prírodné prostredie i na spoločnosť, žiaci získajú aj skúsenosti ako reagovať na zmeny v priestore, pochopiť ich a v budúcnosti riešiť.

Základnou geografickou kompetenciou je práca s mapou. Vedieť pracovať s mapou, čítať ju, analyzovať obsah mapy a interpretovať ho, orientovať sa podľa mapy, vedieť zhotoviť jednoduchý náčrt okolia a i. Túto základnú kompetenciu podporujú i záujmy žiakov, nielen o svoje okolie, ich možnosť cestovať, pracovať s internetom a i.

Spoznávanie Zeme je základnou podmienkou jej ochrany. Každé miesto na Zemi je iné, líši sa podnebím, rastlinstvom, živočíšstvom, obyvateľmi a ich výtvormi. Obyvateľstvo v rôznych častiach sveta sa líši nielen jazykom ale aj svojou kultúrou či spôsobom života. Poznanie týchto charakteristík a ich pochopenie vedie k porozumeniu predovšetkým vzájomných väzieb v krajine. Posúdiť postavenie Slovenska v porovnaní s ostatnými štátmi, ako ďalej zmeniť súčasný stav a pričiniť sa o rozvoj Slovenska a jeho regiónov tiež patria do geografického poznávania. Námety, čo môže každý žiak urobiť pre svoje mesto, svoj región, sú súčasťou praktického geografického výstupu potrebného pre bežný život.

Ciele predmetu v prepojení na kľúčové kompetencie

Geografia rozvíja súbor kľúčových kompetencií, ktoré majú prevažne priestorový a integrujúci charakter. Považuje sa za ne súbor vedomostí, zručností a schopností, ktoré vie žiak správne skombinovať a tak porozumieť, interpretovať a prakticky využívať danosti krajiny. Patria medzi ne:

- Používať a vedieť interpretovať mapy rôzneho druhu (automapy, mapy na internete, turistické mapy, tematické mapy a i.).
- Práca s informáciami o krajine ako časti Zeme (aj Zeme ako celku). Ich praktické využitie v bežnom živote a schopnosť vyhľadať a použiť ich pre praktické potreby (textové a dátové zdroje v tlačenej či digitálnej podobe).

Získané poznatky systemizovať do oblastí fyzickej a humánnej geografie.

Poznatky fyzickej geografie sú u oblasti prírodných charakteristík Zeme. Získané informácie využije žiak pri správnom pochopení vzniku a vývoji hlavných povrchových tvarov, pri porovnávaní a využívaní nerovností zemského povrchu napríklad i turistike, ale aj pri rozhodovaní umiestňovaní aktivít v rozvoji regiónov – dopravných sietí, prípadne ťažbe nerastných surovín. Poznať vplyv a účinkov vnútorných a vonkajších síl, ktoré pôsobia na povrch Zeme umožnia ľuďom chrániť sa pred živelnými pohromami. To isté platí aj pri poznaní zákonitostí počasia v rôznych podnebných oblastiach sveta.

V oblasti humánnej geografie vyučovanie sa zameriava na človeka na Zemi, na premeny, ktorými ovplyvnil krajinu Porozumieť premenám v krajine, ktoré podmieňuje človek (vrátane kultúrnych aspektov). Zhodnotiť perspektívy rozvoja pre budúcnosť (vývoj počtu obyvateľstva, rozvoja sídel, hospodárstva a i.).

- Pri vyučovaní geografie sa veľký dôraz kladie na literatúru ako zdroj, nielen učebnice ale ja odborné a populárnovedecké časopisy, ktoré prinášajú aktuálne infomácie Podporujeme tým potrebu čítania u žiakov, správne porozumenie prečítaného a spracovanie a interpretáciu. Prvotné rozvíjanie čítania a interpretácie obrázkov, fotografií, grafov, tabuliek, prierezov, schém a diagramov považujem za základné vyjadrovacie prostriedky geografie.
- V obsahu geografie sa snažíme o integráciu a súborný pohľad na poznatky získané v spoločenských či prírodovedných disciplínach (história, biológia, geológia, fyzika, chémia, sociológia, filozofia). Vytvoriť ich prepojenie tak, aby vznikol komplexný obraz o regiónoch v rôznych častiach sveta. V novom zameraní geografie, kladieme väčší dôraz na kultúru a charakteristiku kultúrnych prejavov ľudí v rôznych častiach sveta, preto prinášame aj väčšie prepojenie s hudobnou a výtvarnou výchovou.
- Rozvíjanie podnikateľských zručností žiaci získajú spracúvaním projektov. Žiaci sa naučia riadiť projekty, ako sú napr. modelové cestovné kancelárie, projekty na inventarizáciu predpokladov rozvoja regiónov a pod.
- Kultúrne kompetencie rozšíriť prostredníctvom poznania rôznych kultúr na celom svete. Geografia učí vážiť si iné kultúry pri zachovaní vlastnej identity, venuje sa ľudovej kultúre a kultúrnym tradíciám. Kultúrne pamiatky sú súčasťou obsahu regionálnej geografie.
- Schopnosti a zručnosti získané štúdiom geografie využiť pri oddychových aktivitách (cestovaní, rekreácii a i.).

Minimálne kompetencie, ktoré má žiak so sluchovým postihnutím získať:

horeuvedené kompetencie uplatňuje a požiadavky štandardu spĺňa s prihliadnutím na druh a stupeň sluchového postihnutia, s pomocou učiteľa.

Obsah vzdelávania

Hlavné témy, pokiaľ to ich charakter umožňuje, sú interpretované cez regióny. Bázou geografického vzdelávania je regionálna geografia, pričom poznatky z fyzickej a humánnej geografie sú zaradené priamo v regióne – krajine – kontinente či v oceáne, kde sa vyskytujú, čiže sú dominantné. Primeraná kombinácia všeobecných a konkrétnych regionálnych tém podnieti na kvalitnejšie sprostredkovanie a osvojenie geografických poznatkov, ktoré možno sumarizovať do okruhov (hlavných tém):

Zem ako planéta vo vesmíre

Získať poznatky o Zemi, tvare a jej pohyboch a uvedomiť si vplyv slnečnej energie ako základnej podmienky pre život ľudí. Vysvetliť zmeny v prírode počas roka, súvislosti vzniku podnebných a rastlinných pásiem s rozdielnym množstvom dopadajúceho slnečného žiarenia, ktoré je ovplyvnené tvarom a pohybom Zeme.

Priestor na Zemi a jeho zobrazovanie

Používať mapy pri orientácii v teréne (turistické mapy, automapy, plány miest, tematické mapy) Vedieť sa orientovať na mapách – získavať a aplikovať z nich údaje v bežnom živote. Používať mapy pri získavaní informácií o danej lokalite. Vedieť nájsť mapu na internete a orientovať sa v nej, získavať informácie z dát.

Vzťah medzi zložkami krajiny

Vedieť vysvetliť prírodný charakter jednotlivých oblastí na Zemi, pochopiť fungovanie zložiek krajiny v danej oblasti, porozumieť odlišnostiam krajiny a tomu prispôsobiť svoj

život. V tejto téme sa maximálne uplatňuje systémový prístup a príčinnno-následné vzťahy. Vplyv podnebia na povrch, na rastlinstvo a živočíšstvo, význam vody (činnosť rieky, jazerá a i.).

Vzťah medzi krajinou a človekom

Posúdiť život človeka v priestore, tvorený vzájomnými vzťahmi medzi prírodou a spoločnosťou. Podmieňuje ho znalosť podmienok, ktoré príroda dáva človeku a ovplyvňuje ho. Zároveň uvedomenie si človeka, do akej miery môže využívať prírodu, aby prežil a aby ju uchoval pre ďalšie generácie. Vznik chránených území, národných parkov. Využívanie prírodných zdrojov človekom.

Ľudia na Zemi a vzťahy medzi ľuďmi

Zhodnotiť rozmiestnenie obyvateľstva na Zemi, podmienky v jednotlivých častiach Zeme a ich vhodnosť pre život človeka, vzájomné ovplyvňovanie starých a nových kultúr, existenciu rôznych kultúr vedľa seba. Vzbudiť snahu zaujímať sa o kultúru ľudí žijúcich v rôznych oblastiach sveta, porozumieť jej a akceptovať hodnoty iných kultúr pri zachovaní svojej vlastnej identity ako predpoklad možnej spolupráce s inými kultúrami ľudí.

Regióny Zeme

Komplexne hodnotiť regióny z hľadiska ich prírodných a kultúrnych a i. charakteristík, možností rozvoja, poznať miestny región, možnosti jeho rozvoja, byť schopný prispieť k rozvoju miestneho regiónu .

Rozdelenie obsahu do ročníkov v základnej škole

V 5. ročníku sú obsahom štúdia geografie základné zákonitosti Zeme, ktoré sú interpretované v praktickej rovine a poskytované motivačným spôsobom.

Obsah učiva v ročníkoch 6. – 9. sa opiera o spoznávanie jednotlivých regiónov Zeme systémom od najvzdialenejších oblastí po najbližšie (nadväzuje na základy geografických poznatkov z vlastivedy). V úvode každého ročníka sú vstupné praktické témy, ktoré napomáhajú porozumieť vybranej problematike. Každý z regiónov je rozdelený na tri vzájomne previazané organické súčasti:

A) Základné informácie o regióne v kontexte planéty Zem.

B) Objavovanie prírodných a človekom vytvorených osobitostí regiónu a ich porovnanie so Slovenskom (miestnou krajinou)

C) Environmentálne súvislosti spestrené zaujímavosťami o regióne

5. ročník

Tematický celok	Téma	Všeobecné fyzicko geografické a humánno geografické javy	Konkrétne príklady geografických javov v regiónoch
Objavovanie Zeme a vesmíru	Tvar Zeme. Zem ako planéta vo vesmíre. Cesty do vesmíru a na Mesiac	Slnecná sústava, planéty v slnečnej sústave, Mesiac, vesmír	
	Cesty objaviteľov do rôznych častí sveta.	Svetadiely, oceány, moria, prielivy, pohoria	Cesta K. Kolumba, prvá plavba okolo Zem, plavba Jamesa Cooka objavenie Austrálie, polárnych oblastí, dobytie najvyššieho vrchu, objavenie starých civilizácií a pod. K. Kolumbus, F. Magalhães, E. Hillary, R. Amundsen, J. Piccard a D. Walsh, J. Cook).
Mapa a glóbus	Glóbus, zemská os, póly, svetové strany, zemské pologule, rovnobežky, poludníky, určovanie geografickej polohy (bez stupňov) Čas na Zemi, časové pásma. Mapa, grafická mierka (nezavádzať číselnú mierku) a meranie vzdialeností na mape, legenda mapy Automapy, mapy na internete, GPS, tematické mapy		Vychádzka do okolia školy – použitie mapy.

Projekt – celoročný – prezentácia na konci školského roka			Prezentácia najkrajších miest na Zemi. Projekt bude celoročný a bude sa týkať získavania informácií o miestach na rôznych častiach zeme, ktoré vytvorila príroda alebo človek a patria medzi svetové naj... Prostredníctvom týchto naj... miest sa žiaci naučia princípy geografického javu.
Cestujeme po Zemi			
Ako vytvorila príroda najkrajšie miesta na Zemi	Pohoria, vznik pohoria, vznik zemetrasenie, sopečná činnosť a i.) Kaňony, vodopády, jazerá (činnosť vody – riek, ľadovca) Skalné mestá, púšte (činnosť vetra) Dažďové lesy a polárne kraje (podnebie, rastlinstvo, živočíšstvo, pôdy)	Vznik pohoria, vznik kaňonu, činnosť rieky, činnosť vetra, činnosť ľadovca	Himaláje, Alpy, Tatry, Zemertasenia v južnej Ázii Grand Canyon - tvorba kaňonu riekou Colorado Niagarské vodopády Angelov vodopád, Iguacu, Viktóriine vodopády Amazonsky dažďový prales
Najkrajšie miesta na Zemi, ktoré vytvoril človek	Mestá a dediny (ako žijú ľudia na rôznych miestach Zeme) Kultúrne a technické stavby – (príklad chrámy, pyramídy,) Pamiatky UNESCO	Sídla na Zemi Pamiatky UNESCO	Paríž, New York, Mexico City Tadž Mahal, Eifelova veža, Opera v Sydney, pyramídy, Veľký čínsky múr

Kurzívou vytlačené pojmy znamenajú, že s nimi žiak pracuje s mapou.